

Par. 1.2

Er zijn 2 manieren om de welvaart van een land te meten:

1. De meest gebruikte maat is het **Bruto Nationaal Product (bnp/hoofd)**. Dat is alles wat in een jaar in een land verdiend wordt gedeeld door het aantal inwoners. Om een vergelijking tussen landen te maken wordt het bnp uitgedrukt in euro's of in dollars. In werkelijkheid zijn de verschillen kleiner. Daar zijn 2 redenen voor:

- De **koopkracht** verschilt. Koopkracht is hoeveel je in een land voor een dollar kan krijgen.
- In Nederland werkt bijna iedereen in de **Formele Sector**. Dat is als je alles wat je verdiend opgeeft bij de belasting en het dan dus meetelt met het bnp. Maar in arme landen werken veel meer mensen in de **Informele Sector**. Dat is dat je het verdiende geld niet opgeeft bij de belasting en het dus niet meetelt met het bnp. Hierdoor zijn de verschillen in bnp dus eigenlijk kleiner.

Formele sector	Informele sector
Legaal/officieel	Illegaal/ niet officieel
Belasting betalen	Geen belasting betalen
Wit werk	Zwartwerk

2. Je kan ook welvaart meten door te kijken naar de **beroeps bevolking**. De beroepsbevolking bestaat uit alle mensen die tegen betaling werken, plus de werklozen.

Het werk dat mensen doen, wordt verdeeld in drie sectoren:

• primair	• landbouw • mijnbouw • visserij
• secundair	○ industrie ○ ambacht ○ bouw
• tertiair	• dienstensector

Je kunt de wereld indelen in drie groepen landen:

- **Centrumlanden**. Dit zijn de meest ontwikkelde landen, zoals Singapore, de Verenigde Staten en Nederland. Zij hebben een hoge productiviteit. Dat wil zeggen dat de waarde van de productie per persoon hoog is. Dat komt vooral door het gebruik van machines en moderne apparatuur.
- **Semiperiferie**. Dit zijn landen die al een eind op weg zijn in het ontwikkelen, zoals Zuid-Korea, Brazilië en China. Dit zijn de groeiers. De landbouw wordt steeds minder belangrijk, de industrie is meestal goed ontwikkeld en de dienstensector neemt snel in betekenis toe.
- **Periferie**. Deze wordt gevormd door een grote groep landen waar de landbouw de belangrijkste bron van inkomsten is. Zij hebben een laag inkomen en spelen maar een kleine rol in de wereldhandel. De meeste mensen in deze landen hebben minder dan twee dollar per dag te besteden. Er liggen veel van deze arme landen in Afrika ten zuiden van de Sahara.
Ontwikkelingslanden zijn de arme landen.

Par. 1.3

Met welzijn bedoelen we de levensomstandigheden van de mensen. We noemen het ook wel de maatschappelijke welvaart. Welzijn meet je door te kijken naar:

1. De **levensverwachting**. Dan kijk je naar hoe oud mensen gemiddeld worden. De hoogte van de levensverwachting hangt af van de **hygiëne**, de **gezondheidszorg** en de **voedselsituatie** in een land. Waar deze situatie slecht is sterven veel kinderen. Daardoor daalt de levensverwachting sterk.
2. De koopkracht. (Zie vorige paragraaf.)
3. De **alfabetiseringsgraad**. Hieraan kun je zien hoeveel mensen kunnen lezen en schrijven. In veel arme landen zijn de mensen anaflabeet. Dat komt doordat in die landen:
 - De kinderen al vroeg mee moeten werken, omdat hun ouders te weinig verdienen;
 - Er te weinig onderwijsvoorzieningen zijn. Er zijn te weinig leraren en te weinig scholen, vooral op het platteland.

Deze factoren vormen samen de **VN-welzijnsindex**. Hiermee meet je hoe het welzijn in een land ervoor staat.

Welzijn	Welvaart
Levensverwachting	Verdeling van de beroepsbevolking
Toegang tot schoon drinkwater	Bnp/hoofd
Koopkracht	Hoge opbrengst per hectare
Alfabetiseringsgraad	De formele sector

Sociale ongelijkheid

In ontwikkelingslanden heb je vaak een kleine groep mensen die schatrijk is, terwijl het grootste deel van de bevolking in armoede leeft. Grote verschillen in welvaart tussen groepen mensen noemen we **sociale ongelijkheid**.

Regionale ongelijkheid

In Brazilië verdienen de meeste mensen in het zuidoosten prima, maar het noordoosten is even arm als veel gebieden in Afrika. Wanneer er tussen gebieden grote verschillen zijn in welvaart, dan noem je dat **regionale ongelijkheid**. Dat kom je ook in rijke landen tegen.

—

Par. 1.4

Je kunt goederen sorteren in drie soorten:

1. **Grondstoffen**. Dit zijn nog niet bewerkte goederen, zoals ijzererts of ruwe katoen.

2. **Halffabricaten.** Dit zijn bewerkte grondstoffen, zoals staalplaten of geweven stof. Ze zijn nog niet af.

3. **Eindproducten.** Dit zijn sportschoenen, spijkerbroeken, auto's, enz.

Door de sterke verbetering van het transport en de communicatie worden er steeds meer goederen in de wereld over grote afstanden verhandeld en vervoerd. Maar het geldt niet alleen voor goederen. Door internet en satellietverbindingen is de informatie-uitwisseling enorm toegenomen. Het gevolg is dat de gebieden op aarde op tal van terreinen steeds meer met elkaar verbonden worden. Dit proces noem je **globalisering**.

Oorzaken van globalisering

1. Vanaf 1975 ontwikkelen steeds meer bedrijven zich tot een **multinationale onderneming (MNO)**. Dat zijn grote bedrijven die in meerdere landen fabrieken en kantoren hebben staan. Vaak sluiten zij een fabriek in een rijk land en openen tegelijkertijd een nieuw bedrijf in de periferie of de semiperiferie.

2. Handelsbelemmeringen verdwijnen. Na 1990 stellen steeds meer landen hun grenzen open voor de wereldmarkt. Door het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1990 zijn nieuwe landen zoals Rusland en Oekraïne toegetreden tot de wereldmarkt.

3. De afstanden tussen gebieden "krimpen". Nike maakt schoenen in China terwijl in de VS het hoofdkantoor op de hoogte is van de voorraad.

Dat kan door het gebruik van moderne **communicatiemiddelen**: de fax en computers, en doorverbindingen via glasvezelkabels en satellieten. Maar vooral doordat het vervoer met vrachtwagens, treinen, (container)schepen en vliegtuigen, nu veel goedkoper en sneller is dan 25 jaar geleden.

Door deze 3 ontwikkelingen worden gebieden op aarde steeds meer met elkaar verbonden en dat heeft gevolgen.

Gevolgen van de globalisering voor rijk en arm

- De centrumlanden beheersen de wereldhandel. Maar de productie van al die goederen vindt steeds vaker buiten de rijke landen plaats. MNO's laten hun halffabricaten en eindproducten daar maken waar dat het goedkoopst is.
- Steeds meer ontwikkelingslanden exporteren industrieproducten als kleding en elektronische apparaten. Heel veel spullen die jij hebt worden in China gemaakt. Zij worden rijker door de globalisering.
- De wereldeconomie groeit met 3 tot 5 procent per jaar, maar **Brazilië, Rusland, India en China (de BRIC-landen)** halen met gemak het dubbele resultaat.

Par. 1.7

- ↳ Nederland is een klein land met 16 miljoen inwoners. Met de grootte van ons land stellen we niet zoveel voor. Maar economisch stellen we wel heel veel voor! Nederland heeft een van de grootste zeehavens van de wereld en exporteert heel veel landbouwproducten.
- ↳ Nederlandse bedrijven behoren tot de grootste investeerders in de VS.
- ↳ Ook verlenen we veel diensten in vervoer- en waterbouwkunde.
- ↳ Ook in Nederland zijn er verschillen in de welvaart bijv. luxe huizen en flats.
- ↳ Ook kijk je naar de handelsbalans dat geeft een overzicht van de waarde van goederen die je in- en uitvoert. Als een land voor meer geld uitvoert dan invoert heeft een land een positieve handelsbalans. Zo'n land houdt dus geld over aan zijn buitenlandse handel.
- ↳ De haven van Rotterdam noem je een mainport, dat is een haven of vliegveld dat een grote rol speelt in het internationale vervoer.

- ↳ Een bedrijf dat veel mensen in dienst heeft noem je arbeidsintensief. Veel bedrijven gaan hun bedrijven in lagelonenlanden vestigen, want daar zijn de lonen heel laag.
-

Par. 1.8

- ↳ Nederland heeft aardolie en aardgas als grondstoffen.
- ↳ Nederland ligt gunstig: de Noordzee en rivieren. Je kunt Nederland de toegangspoort van Europa noemen!
- ↳ Nederland heeft een welvarend en handels achterland, daardoor zijn we rijk. In de 16e eeuw kwam de wereldhandel. Nederland was vroeger al belangrijk.

Waarom er veel bedrijven naar Nederland komen:

- gunstige ligging
- gerichtheid op buitenland
- goed opgeleid (meer talen)
- lage belastingen

Nederland noemen we ook wel een distributie land: dat is een land dat een belangrijke rol speelt in het verdelen van goederen over het achterland.